

OPVOEDING EN ONDERWIS

Overgangen.

Er valt in den laatsten tijd eenige klacht bij de verenigingen, die van de oudere jeugd uitgaan, te beluisteren aangaande een te geringen toevloed van jonge leden. Deze zijn dan nog wel lid geweest

ning mee te houden, dat de gemeente een natuurlijke volkszang wenscht. Voor een nieuw lied geeft ze vele recitatieven of spreekwoorden zonder aarzelen cadeau.

Een ander bezwaar raakt het in dezen tijd inschakelen van kerkkoren in den eeredienst. Ook deze zaak heeft een oude geschiedenis. Het is bekend, hoe de koorzang zich aanvankelijk als voorbeeld voor den gemeentezang daarvan afscheidde, maar al spoedig zoo'n hooge vlucht nam, dat de gemeente niet meer kon volgen hetgeen gezongen werd. Ofschoon thans in de Roomsche-Katholieke Kerk een onmiskenbare propaganda voor den massazang wordt gevoerd, is het kerkkoor nog steeds niet de stem van de gemeente in haar vollen omvang geworden, en het valt te betwijfelen of het dat ooit worden kan. En dat het als voorbeeld niet bepaald alle uitwerking heeft gehad, blijkt wel uit het feit dat de massazang bij de Roomsche-Katholieken zeer veel te wenschen overlaat. Zelfs al zou het kerkkoor in onze kerken alleen maar bekende teksten of liederen zingen, dan nog is het, liturgisch gezien, een schamel surrogaat voor den bezielenden samenzang van alle gekuischte en ongekuischte stemmen, die met het gansche hart Gods eer zingen. Zolang het daaraan bij ons nog mankeert, is een kerkkoor overbodig. Vóór alles natuurlijkheid in onzen eeredienst!

Dit standpunt kan dan ook niet worden gedoodverfd als conservatisme of met de uitspraak van Prof. van der Leeuw in het werkje van Oskam: „Het moge dan in den aard van het oorspronkelijke calvinisme gelegen hebben om de groote gereformeerde kerkmusici Bourgeois en Goudimel het zwijgen op te leggen³⁾ en Sweelinck te verwijzen naar Duitschland⁴⁾ — het kan niet worden ontkend, dat het tegenwoordige calvinisme schade lijdt, doordat zij⁵⁾ een der geweldigste middelen tot uitdrukking, die God den mensch gegeven heeft, grootendeels ongebruikt laat. Wie bij voorbeeld in een engelsche kerk het koor van knapen en mannen het Te Deum heeft hooren zingen, weet, dat zijn lofzegging en smeking nooit door hemzelf zoo innig en hartstochtelijk ten hemel had kunnen worden gedragen als het door het koor van schoone stemmen geschiedt⁶⁾.

Daartegenover zeggen wij: God zij dank, dat hij de monden van ons allen — ook in den eeredienst — weer geopend heeft. Wij zullen Hem daarmee psalmzingen, zolang wij nog zijn.

Bovendien: qui trop embrasse, mal étreint. Reeds met de reformatie van den gemeentezang hebben wij de handen vol. Hiervoor is veel inzicht, tact, frisheid, kracht, onverzetselijkheid, tijd en geld noodig. De Stichting tot Verbetering van het Psalmgezag in de Gereformeerde Kerken, onlangs opgericht, kan slechts een begin maken, initiatieven nemen, maar wij allen zullen het werk moeten doen. Pas wanneer wij van het gemeentezang het beste hebben gemaakt, waarmee wij bij God durven aankomen, kunnen wij proeven gaan nemen met recitatieven en kerkkoren. Het is zeer de vraag, of de werkjes van Engels en Oskam dan de critiek zullen doorstaan. Het eerste spreekt toch in de taal van 1500 en het tweede in die van 1890. Het is onbillijk, hierover een hard oordeel te vellen, waar haast ieder bij gebrek aan verheven oorspronkelijkheid „neo“-t. Men dient er echter op bedacht te zijn, dat de historie al die neo-producten niet veroordeelt, maar gewoonweg vergeet.

Ik geloof niet, dat we daarom rouwig zullen behoeven te zijn, want als de gemeentezang tot het uiterste verbeterd is, zijn we tegelijk rijkere menschen als nu. Dan behoeven niet alleen zanggezag en orgel-gezeg tot het verleden, maar ook de stijlboekjes en de bombast in de preeken, de zolderkerken zijn verdwenen en in blokken-doozen wil niemand meer wonen. Dan schudt een dorpsorganist met zijn mouw, en er komt een prachtige kerkkoorcompositie uit. Dan is de Schriftlezing door een emeritus-predikant een recitatief op zichzelf, ofschoon niet in de eerste plaats.

Wie deze zaken zoo ziet, legt het mindere voor het meest volmaakte het zwijgen op. Of om op den beganen grond met den sluitzin van Prof. van der Leeuw te eindigen: „In deze lijn zie ik ook de betekenis van deze uitgave, waarvan ik hoop, dat zij een schrede voorwaarts moge zijn op den weg naar den lof Gods in de Kerk met al onze vermogens en krachten.”

Rotterdam.

Mr. A. BOUMAN.

³⁾ En Calvijn droeg hun nota bene het toonzetten der Psalmen op!

⁴⁾ ?

⁵⁾ Lees: ht.

van de Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen, maar zij melden zich niet aan bij de Jongelings- en de Meisjesverenigingen.

Deze zaak verdient algemeen onze aandacht en we dienen er op bedacht te zijn, verder doorbijten van dit kwaad te voorkomen en de in dit stuk reeds geleden schade te herstellen.

Allereerst moet nu hierin het gezin te hulp worden geroepen. De stuwende kracht voor heel wat jeugdwerk moet uitgaan van de ouders. Het maakt zulk een enorm verschil, hoe er thuis over de verenigingen gepraat wordt. Als vader en moeder zelf hebben meegedaan in hun jeugd, vruchten hebben geplukt van het lidmaatschap der verenigingen, zullen ze de kinderen kunnen aanzetten tot medeleven en medewerken in dezen.

Van groot belang is ook de school. Heel vaak bemoeien zich de onderwijzers ook met het jeugdwerk en zoo komen de jongens bij het gaan van school bijna als vanzelf op de Knapenvergadering. Die stuwende moet ook uitgaan van de Middelbare school. Ik heb wel jongelui ontmoet, die meenden, dat hun medewerking op de Jongelingsvereniging wel kon worden gemist, nu zij op Gymnasium, Hoogere Burgerschool of Kweekschool gingen. 't Is mogelijk, dat deze jongelui het niet in de eerste plaats behoefden te doen, om zelf nog wat te leeren, maar dan gaan ze toch al onmiddellijk van de verkeerde gedachte uit, dat het alleen om wat meer kennis gaat. En zij zijn nog wel heel onnoozel, wanneer zij denken, dat zoo iets het voornaamste is. Het leeren omgaan met elkander, het waardeeren van wat een ander weet te presteeren met vaak gebrekkige hulpmiddelen, het leeren kennen van verschillende geleidingen van onze samenleving, zie, dat zijn allemaal dingen, die ook voor onze dominé's, dokters, advocaten en onderwijzers in den dop van hooge waarde zijn. Daarom moet ook het personeel van onze inrichtingen van Voortgezet en Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs stuwend werken in de richting van de Jeugdverenigingen. Ik wil dien oproep zelf wel uitbreiden tot onze studenten. Ook al hebben zij hun eigen Vereenigingen, dan zie ik ze toch wel graag meewerken met de gewone Jeugdverenigingen. Menigeen, die hiervoor tijd heeft durven nemen, kon later van vrucht voor eigen leven getuigen.

Ook de kerk heeft hier haar taak. Op de catechisatie en bij het huisbezoek moeten de jongelui worden aangespoord tot het deelnemen aan het Vereenigingswerk. Laat men maar eens nagaan, hoe de jongelui anders hun tijd besteden. Bijzondere aandacht verdient dan de overgang van den Knapen- tot den Jongelingsleeftijd. De leeftijd van 16, 17 jaar is vol gevaren. De dingen, die dan het hart gaan bekoren, zijn ook voor later wel eens van beslissende betekenis. Daarom verdienen zulke luijes wel eens een apart bezoek.

Werken zoo gezin, school en kerk in één en dezelfde richting, dan hangt verder ook veel van de verenigingen zelf af. De knapen, die van school komen, hebben al zooveel goeds van de Vergaderingen van de Knapen gehoord, dat ze er graag naar toe gaan. Er moet een goede leiding gegeven worden, waaraan de noodige vastheid niet ontbreekt, terwijl de jongelui toch ook gevoelen, dat het geen schoolje-houden meer is, maar dat er op hun vrije, spontane medewerking gerekend wordt.

Ook de Vereenigingen voor de ouderen moeten den overgang van de jongeren gemakkelijk maken. Als het die jongeren op alle manier wordt duidelijk gemaakt, dat ze voorloopig hun mond hebben te houden, dat ze niets in de melk te brokken hebben, worden deze jongelui weinig aangelokt. 't Is heel wat beter, ze onmiddellijk in het werk te betrekken. Jonge menschen waar pit in zit, vragen om werk, om inspanning en dan kunnen ze in hun werkkraft menigen oudere beschamen.

Ook heeft men wel eens gewild, dat onze Jeugdverenigingen meer aan sport en spel, aan ontspanning moesten doen, om de jongelui te trekken. De ervaringen, daarmee elders opgedaan, zijn nu juist niet bemoedigend. Vooral de ouderen zijn daarmee niet te houden. Neen, ik geloof, dat we in „de jaren vol gevaren“ de jongelui aan het werk moeten zetten. Dan moeten ze de beginselen leeren kennen, waaraan ze ook in hun volgend leven wat hebben. Dat is maar niet wat zoeken van bezigheid, van afleiding, neen, dat is levensvulling, die een belofte voor de toekomst inhoudt. Zonder het werk voor de jonge leden te zwaar te maken, moet men hen flink aan het werk zetten.

Ja, ik geloof dat meer dan tot dusver wel eens geschied is, gelet moet worden op die overgangen. Dan raken er wel eens verdwaald, die bij de zorg van twee kanten in het goede spoor hadden kunnen worden gehouden: als gezin, school en kerk aan den eenen kant en de Jeugdverenigingen aan den anderen kant al het mogelijke doen, valt er, blijkens de resultaten hier en daar, nog wel heel wat te bereiken.

Gr.

G. MEIMA.

IN PERSCHOUW

Over Karl Barth.

Onderstaand artikel neem ik over in zijn geheel uit de „Mededeelingen“ van de vereeniging voor calvinistische wijsbegeerte. Het stuk is lang; maar ik zie geen kans om het te verknippen. Het is trouwens de moeite van het bewaren wel waard.

Barth is niet licht te verstaan.

Toch is het noodig, ook dezen geest te beproeven, of hij uit God is.

Wil men hem echter goed benaderen, dan dient men historisch te werk te gaan. Wie dit doet, wordt ook hier niet teleurgesteld. Want die bereikt een uitkomst, waardoor hij inderdaad tot inzicht geraakt, hoe ernstig deze uitkomst zelve ook zijn mag.

Immers, gelijk wijlen Prof. Dr. van Leeuwen reeds inzag, de historische lijn leidt naar Marcion.

Marcion leefde in den bloeitijd der gnostiek. Z'n conceptie vertoont dan ook menigen trek van overeenkomst met die der gnostici, al draagt ze als geheel toch wel een eigen karakter.

Evenals de gnosos onderscheidde ook Marcion een hoogsten en een lagere god. En ook hij ontkende, dat de hoogste god hemel en aarde geschapen heeft.

De wereld is n.l. z.i. het maaksel van den lagere god. Ze ontstond echter niet, zooals de gnosos leerde, uit vermenging, maar door schepping. Deze wereld omvat intusschen niet het geheele leven: ze is een wereld zonder geloof. De god, die haar schiep, was nu niet bepaald slecht, maar wel rechtzinnig en vitterig. Hij onderwierp zijn maaksel dan ook aan een samenstel van hinderlijke bepalingen, zoodat men vrijwel niet leven kan zonder die te overtreden, waarop dan weer z'n wraak volgt.

De wet is hier dus niet de wet Gods, wier wonderen den psalmist dag en nacht een vermakeling zijn, maar datgene, wat het afvallige Jodendom van haar maakte. Marcion vat dus de wet in den geest der Farizeeën op, maar taxeert haar geheel anders: de Farizeeër immers poogt zich aan deze reglementen te houden, zooals de ware Israëliet de echte wet van z'n God betrachtte; bovendien meende hij op deze wijze de zaligheid te verdienen, wat oud-Israel zeker niet had gedaan.

Marcion daarentegen ziet in de wet uitsluitend kenbron der ellende, die hij bovendien niet aan den zondeval, maar aan de schepping wijt. En wie er naar staat haar te onderhouden, dient eerst recht... den god dezer wereld.

In dezen geest leest Marcion het Oude Testament, dat hier geheel intact blijft, maar hem slechts een boek van den lagere god is, dien de Joden in gruwelijk misverstand voor den hoogsten aanzagen. Marcion is dan ook een der meest consequente anti-judaïsten; echter niet op grond van een of andere rassentheorie, maar omdat hij de schepping van den kosmos aan den lagere god toeschrijft en zoowel dezen als z'n werk verkeerd acht.

Meer ernst maakte Marcion met het Nieuwe Testament. Daarbij ontging hem niet, dat het ten nauwste met het Oude in verband staat. Dit deelde hem echter niet: die gedeelten, die van dit verband spraken, verklaarde hij kortweg voor judaïstische toevoegsels, van welke het Nieuwe Testament moest worden „gereinigd“. Wat hij zoo doende overhield, was natuurlijk niet veel meer dan een reeks fragmenten, uit welke hij de volgende leer distilleerde.

De hoogste en goede god is de god van genade. Hij heeft met deze wereld niets te maken, en valt uit haar dan ook niet te kennen. Ofschoon dus met deze wereld niet in verband staande, verschijnt hij toch uit goedheid als „christus“. Dezen verwarre men intusschen niet met den Christus der Schriften. Diens komst immers was voorgezegt. En wat voorspeld kan worden behoort tot het gebied van het noodwendige en dus tot de wereld van den lagere god. Wanneer de Middelaar volgens de Schrift „afgezonderd van de zondaren“ heet, vat Marcion dit dan ook in dezen zin op, dat hij als „geest“ afgezonderd van de schepping blijft: deze christusgeest daalde slechts tijdelijk op Jezus neer en verliet hem bij het sterven, dat uiteraard geen verzoenings- en voldoeningsdood van den tweeden Adam was. En hierin hebben degenen, die de roepstem van „christus“ gehoor gaven, hem te volgen. Bij een voortbestaan van de wereld hebben ze niet het minste belang: integendeel hunkeren ze naar haar einde, hier haar ondergang, bij welken ook haar schepper sterft. Vandaar dat Marcion z'n volgelingen verbood kinderen te verwekken en te huwen. De geboorte van een kleine in dit milieu werd dienovereenkomstig als resultaat van diepen val in zonde gebrandmerkt. Van een voortplanten der kerk in de lijn der geslachten was hier dus geen sprake: de prediking van Marcion's evangelie is de eenige weg haar uit te breiden. Vandaar dat Marcion den kinderdoop principieel als judaïstisch verwerpt en alleen van volwassendoop wil weten. En dan nog in bepaalden zin.

In de eerste plaats is de doop hem natuurlijk niet een teeken en zegel van de afwassing der zonden in Jezus' bloed: de christusgeest heeft met vleesch en bloed niet van doen; de doop is hier dan ook slechts symbolisatie van uithelling door het geloof boven deze boze wereld. Bovendien kan, daar deze uithelling tijdens dit leven slechts bij momenten plaats vindt, deze symbolische handeling na iedere nieuwe onderwerping aan den god dezer wereld herhaald worden: vandaar dat Marcion niet alleen den kinderdoop verwierp, maar ook den wederdoop leerde.

Geheel consequent was ook dit nog niet. Immers, indien deze wereld krachtens schepping verdorven is, zijn, streng genomen, ook zulke symbolische handelingen niet mogelijk. Vandaar, dat latere radicale volgelingen alle gebruik van water nalieten en de

autarkie van den mensch zoover drevén, dat ze zich slechts in eigen speeksel wieschen!

Bij anderen verloor deze conceptie echter reeds spoedig iets van haar oude scherpte. Reeds een van Marcion's rechtstreeksche discipelen verzwaakte de leer van de tweehed der goden: de schepper was z.i. een aan den hoogsten god ondergeschikte engel. Wat echter bleef was de scheeve opvatting omtrent de verhouding van wet en evangelie en, correlaat daarmee, die van werk en geloof, en voorts de typische stelling, dat de mensch zonder geloof geschapen is.

Het zou hier te ver voeren op de geschiedenis van het Marcionisme in te gaan, welke bestudeering trouwens groote moeilijkheden oplevert. Daarom wijs ik hier slechts op Luther en Barth.

Naar men weet keeren sommige van Marcion's gedachten bij Luther terug: men denke slechts aan zijn opvatting omtrent het beperkte gebied der wet, aan zijn gelijkstelling van geloof met z.i. boven de wet verheven Christgeloof, en aan zijn leer omtrent de „vrijheid“ van den Christenmensch, die zich slechts uit „goedwilligheid“ onder de wet voegt. Intusschen was hier ook iets anders: evenals in z'n ockhamisme onderging Luther ook ten deze den invloed der Schrift. Zoo aanvaardt hij niet slechts, dat God de wereld schiep, maar tevens, dat het geloof, eenmaal door den Christen ontvangen, ook blijft. Calvijn deed Luther dan ook ten volle recht, toen hij van „semi-marcionistische“ trekken sprak.

Welnu, deze treft men, naast de luthersch-reformatorische elementen ook bij Karl Barth aan. Alleen maar: Barth leeft in een periode, in welke de synthese al meer voor de antithese plaats maakt. Vandaar, dat het oude Marcionisme bij hem weer hier en daar scherper aan het licht treedt.

Een volledige schets van zijn conceptie, zelfs voor zoover hij die tot op 'toegenblik ontwikkeld heeft, kan hier niet worden gegeven. Daarom memoreer ik thans slechts enkele grondgedachten.

Barth ziet God ongetwijfeld als den Schepper. Inmiddels neemt hij tusschen God en mensch niet maar een grens, doch een kloof aan, waardoor het verschil tot scheiding wordt. Bovendien is „god“ evenmin de God der Schrift als „diese Welt“ de kosmos. Wat de wereld betreft, ze is niet slechts door den zondeval in de ellende gestort, maar krachtens haar schepping „fraglich“. Derhalve kan „god“ niet uit haar worden gekend; vandaar Barth's bezwaren tegen artikel 2 der Nederlandsche geloofsbelijdenis. Het geloof is voorts niet een in de structuur van den kosmos verlochten en de menschelijke natuur inherente actuele maar niet momentane functie: vandaar ook, dat „het woord“ niet mede als resultaat en Schrift, maar uitsluitend als momentane actie d.w.z. als een slechts nu en dan spreken van „den gansche andere“ gevat wordt, dat bovendien, in de menschelijke natuur geen klankbord vindend, slechts een discontinu actueel gelooven opwekt. Van een genadeverbond en een leven daarin is hier dan ook geen sprake. Ja zelfs is het de vraag of de verwerping van den kinderdoop wel de laatste consequentie zijn zal.

Het scheen me goed ook deze dingen eens in historisch licht te plaatsen: ze worden dan helderder gezien, en allicht ook beslister verworpen.

Intusschen behoeven we ook hier niet in het negatieve te blijven steken. Want de analyse van Barth's conceptie leidt als van zelf tot een dieper waardeeren van de betekenis, die aan Kuiper's werk toekomt. Met name valt hier scherper licht op z'n stelling, dat het geloof den mensch is ingeschapen en bij den val niet verloren ging, maar in ongelooft omsloeg en in verkeerde richting werkzaam blijft, tenzij Gods genade het hart wederbaart en het ongelooft in Schrift- en Christgeloof omzet.

Naar men weet poneerde de wijsbegeerte der wet-idee van meet aan, dat Kuiper's conceptie op dit punt dient te worden gehandhaafd. Vreemd genoeg wekte deze houding verzet ook in kringen, van welke men iets anders had verwacht. Moge het consequent optreden van Barth ertoe medewerken, dat ook hier de oogen opengaan!

Al denk ik over den samenhang met Marcion eenigszins anders, toch acht ik het artikel zeer instructief.

Gemeen mandaat.

Onder verwijzing naar wat ik in „Kerkelijk Leven“ opmerk over een stelling van een promovendus, citeer ik uit „IJmuider Kb.“ volgende uittaling van den heer T. van Popta:

Men kan een vraagstuk van verschillende kant benaderen.

Dat blijkt ook bij het vraagstuk van de Gemene Gratie of beter kan ik zeggen: bij de vraag: hoe is Gods houding tegenover de ongelovige mensheid?

Men kan de Schepping en de paradijstoesstand als uitgangspunt nemen.

God had de mens een taak gegeven, namelijk om de hof te bebouwen en te bewaren en om zich te vernieuwen in de aarde te vervullen.

Dat had moeten gebeuren in gehoorzaamheid en in volkomen overeenstemming met Gods wet.

Toen is de mens in zonde gevallen. Maar God handhaaft toch Zijn werk en Zijn taak. En God zorgt, dat het bebouwen van de aarde van de vernieuwingsvuldiging der mensheid, van het vervullen van de wereld toch doorgaat. De mens moet dat doen, het is zijn taak, zijn ambtelijke roeping. Om de vervulling van die taak mogelijk te maken, schenkt God aan de mensheid allerlei gaven. Die gaven staan in verband met de taak, die de mens volbrengen moet. Het verlenen van die gaven aan de mens in 'algemeen is geen daad van genade, maar meer een werk van Gods voorzienigheid. Het behoort bij het volvoeren van Gods raadsplan. Op de mens rust een taak, een mandaat. Daarom kan er gesproken worden van een „algemeen mandaat“.

Zo is ongeveer de beschouwing van Prof. Schilder en wel zo als Ds Hoeksema die samenvat. Op deze wijze wordt de zaak niet bekeken van uit de toestand van de mens, maar van Gods zijde. Deze beschouwing is Ds Hoeksema veel sympathieker dan die van

Dr Kuiper, al moet hij erkennen, dat Prof. Schilder niet bedoelt om de term „Gemene Gratie“ te vervangen door „gemeen mandaat“.

Zonder mij verplicht te rekenen tot verantwoording tegenover alles wat hier staat (ik schrijf er immers zelf over), acht ik toch wat hier gezegd wordt door Ds Hoeksema (en den heer Van Popta) dezelfde eer te kunnen geven als die ik in „Kerkelijk Leven“ toekeende aan Ds Zwier.

Scheuring?

Ds E. H. Broekstra schrijft in „Leidsche Kb.“ iets over de vrees voor scheuring, welke hier en daar schijnt te zijn gevoeld. Hij merkt op:

En scheuring is toch metterdaad een angstig iets. Het is uiteenrijten van het lichaam van Christus, niets minder, en dat is een groote zonde, tenzij 'top grond van Gods Woord en belijdenis dure roeping is zich af te scheiden van de Kerk, die tot dusver als de ware Kerk was aanvaard.

Geen meningsverschillen kunnen zulk een scheuring verontschuldigen, nog minder verdedigbaar maken.

Ook ik geloof, dat men beter doet, maar niet van scheuring te spreken. Ten eerste zie ik er geen enkele reden voor; en ten tweede late men zich ook niet door de vrees leiden. Vrees is altijd een slechte raadgeefster. Het beste is kalm op argumenten te wachten in betrekking tot bepaalde meningsgeschillen.

Het beeld Gods.

„De Waarheidsvriend“ schrijft:

In een Deutsche verklaring van het Boek Genesis, hoofdst. 1—14, zegt de schrijver Gottfried Kuhn, met een zeldzamen fantastischen geest bezield, dat het beeld Gods, waarvan hier bij de schepping van den mensch sprake is, als uitwendige gelijkheid bedoeld is, wat dan te zien is aan den mensch, die twee oogen, twee neusgaten, twee ooren en één mond heeft, want dit maakt samen zeven uit!

Prof. Ohlbank zegt in „N. Theol. Studien“, XXII, 4, 39: „Mij dunkt, dit is genoeg“.

Remonstrantsche teksten.

Uit het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“:

Op de jaarvergadering van den Geref. Bond heeft Ds J. J. Timmer betoogd, dat praedestinatatie en fatalisme met elkaar in strijd zijn. Hij keerde zich dan ook scherp tegen de z.g. valsche lijdelijkheid. In geen geval mag men de souveriniteit Gods loslaten, om de vrijheid van den mensch te handhaven; doch evenmin mag men de vrijheid van den mensch opofferen aan de souveriniteit Gods. De H. Schrift staat op dualistisch standpunt: „Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven — want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen“ (Phil. 2: 12, 13). Als deze erkenning eens door allen, die tot de geestverwanten van Ds T. behooren, van harte werd beaamd! Dan zou het niet meer voorkomen, dat een vader, die aan zijn zoon een Bijbel ten geschenke gaf, met voldoening verklaarde, dat hij eerst de „remonstrantsche teksten“ had doorgestreepd.

Maar als die papa dan van de fictie van remonstrantisme in de Schrift tot de andere fictie van dualisme in de Schrift „bekeerd“ zou moeten heeten, dan vrees ik voor nieuwe potloodstrepen.

De hand.

Via „Chr. Geref. Kb. voor Groningen en omstreken“ neem ik over uit „De Boodschapper“ iets over de hand, die vóór en na den dienst door „den“ dienstdoenden ouderling (maar ook de anderen doen wel dienst, hoor) den predikant gereikt wordt:

De kerkeraad heeft de taak, elken Zondag den dienst des Woords in te stellen. En opdat nu de gemeente er van doordrongen zij, dat de Dienaar des Woords niet op eigen gezag of autoriteit, maar in naam en in opdracht des kerkeraads spreekt, geschiedt elken Zondag deze symbolische handeling.

Niet in de consistorie, maar in de kerk ten aanschouwe van heel de gemeente.

De kerkeraad reikt hierbij een der sleutels des hemelrijks aan den predikant over.

Deze handeling behoort derhalve ook niet te geschieden als een candidaat optreedt, omdat deze slechts een „stichtelijk woord“ spreekt.

De sleutel komt dus, als ik 't goed begrijp, na de preek weer uit handen van den dienaar des Woords als zoodanig.

Ik heb al eens, niet zonder een tikje zout, gevraagd om een dissertatie over den handdruk, al zou ik geen liefhebber er voor animeeren, als 't meenens werd.

Maar dat er problemen aan vastgehecht kunnen worden, dat is zeker. Nu mogen die arme candidaten ook al niet meer zoo'n hand krijgen. Maar wat is er dan toch eigenlijk van kerkeraadswege gebeurd als de candidaat gesproken heeft? Soms niets?

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Vierstal te:

Hoek: Cand. W. H. J. de Boer, hulpred. te Goes; Cand. R. Koolstra, hulpred. te Utrecht; Cand. F. Pijlman Jr., hulpred. te Vlissingen; Cand. A. Verschoor te Vlaardingen.

Beroepen te:

Glind (bij Achterveld): Cand. Dr. N. H. Ridderbos te Kampen.

Hoek: Cand. F. Pijlman, hulpred. te Vlissingen. Tweede Exloërmond: Cand. Dr. N. H. Ridderbos te Kampen.

Bedankt voor:

Ooltgensplaat: J. Hindriks te Dussen en Meeuwen.

Intrede te:

Krommenie: O. van Noort. Tekst: Zach. 2:4 en 5.

Afscheid van:

Idskenhuisen: G. Brinkman. Tekst: Handel. 20:32 en 36. Hulpredikers.

Cand. A. G. van der Stoep te Leiden is benoemd tot hulprediker bij de Geref. Kerk te Ameide.

Ouderlingenconferentie Classis Den Haag.

De 37ste Ouderlingenconferentie in de classis 's-Gravenhage der Geref. Kerken wordt gehouden op Vrijdag 2 Juni, des avonds te 7 uur in de consistoriekamer der Westerkerk, Herderinnestraat 22, aldaar.

Dr J. Hoek, van Den Haag-W., zal behandelen het onderwerp: „De kerk en de echtscheiding“.

Badgasten te Wijk aan Zee.

Ook dit jaar, te beginnen met Pinksteren, zullen er te Wijk aan Zee gedurende het badseizoen Gereformeerde kerkdiensten gehouden worden.

Deze kerkdiensten vinden plaats in het kerkgebouw aan den Julianaweg, dat het eigendom is van de stichting „Badgastkerk Wijk aan Zee“ en staan onder leiding van den Kerkeraad der Geref. Kerk van Beverwijk.

De predikanten zijn als volgt geregeld: Pinksteren: Cand. D. C. van Lonkhuyzen van Amersfoort; Juni: Ds H. van der Wey van Munnekezijs; Juli: Ds J. M. Kroes van Dalfsen en Ds Mr W. S. de Vries van Voorburg; Augustus: Ds H. W. H. van Andel van Rotterdam (Katendrecht).

Promotierecht Kampen.

Op de laatstgehouden corpsvergadering van het Studentencorps aan de Theol. Hoogeschool der Geref. Kerken is met algemeene stemmen het volgende besluit genomen:

Het corps Fides Quacrit Intellectum, in haar vergadering bijeen op Dinsdag 16 Mei 1939, vernomen hebbende het voorstel van de classis Assen, doorgezonden aan de particuliere Synode van Drente, om aan de a.s. Generale Synode te verzoeken, het promotierecht aan de Theol. Hoogeschool te Kampen toe te kennen, besluit met algemeene stemmen de Generale Synode te verzoeken om met het oog op de zoo zeer gewenschte mogelijkheid van een volledige theologische studiegang aan de Theol. Hoogeschool te Kampen in overeenstemming met het beslootene op de Synode van Dordrecht 1893 aan deze Hoogeschool het promotierecht toe te kennen.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Aalsmeer: W. F. Laman te Middelbarnis.

Aangenomen naar:

Den Haag-Centrum (vac.-Prof. L. H. v. d. Meiden): M. W. Nieuwenhuyze te Franeker.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Giessendam: J. Fraanje te Barneveld.

Goes: J. Fraanje te Barneveld.

Bedankt voor:

Rijssen (Eskerk): J. Fraanje te Barneveld.

Waarde en voor Bruinisse: J. D. Barth te Dordrecht.

NEDERLANDSCH HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Beesd: P. A. van Stempvoort te Oudehaske-Haskerhorne. Exmorra (toez.): Cand. P. A. Lefeber te Leiden.

Goedereede (toez.) en te Goudereak: P. v. d. Berk te Amersfoort.

Hoornsterwaag (toez.): H. J. F. Wesseldijk te Schoonebeek.

Huizum: P. Smits te Havelte.

Warffum: G. C. Postma te Oudenbosch.

Aangenomen naar:

Ameide-Tienhoven: J. J. Poot te Bunschoten.

Tjamsweer (toez.): Cand. F. Offeringa, hulpred. te Wijk aan Zee.

Weesp (vac.-G. J. Sanders): Chr. J. Gall te Spijkenisse.

Bedankt voor:

Eemnes-Binnen: J. Schipper te Kockengen.

Hei- en Boiecop: J. de Lange te Wilsum (Ov.).

Kesteren: D. J. v. d. Graaf te Schoonhoven.

Otterloo: H. Japchen te Ede.

Intrede te:

Amstelveen: C. M. van Endt. Tekst: Gal. 1:11.

Harmelen: P. Zijlstra. Tekst: Handel. 1:14.

Hoogmade: Cand. S. van Sinderen. Tekst: Ex. 3:13 en 14.

Afscheid van:

Breda: E. Emmen. Tekst: Openb. 1:17b.

Elke week een goede preek

MENIGERLEI GENADE

Onder redactie van

Prof. Dr. K. DIJK en

Dr. B. WIELENGA

Medewerking van vele Geref.

Predikanten. Slechts f2.— per

kwartaal franco p. post. In elken

boekh. — Vraagt gratis proefnr.

Uitg. J. H. KOK N.V. - Kampen

HILVERSUM

Rookt U een fijne Sigaar?

Of prefereert U een pijp?

Dan kunt U terecht bij

Sigarenmagazijn

„The Oldsmoker“

Kerkstraat 8 - Hilversum.

WEET U

dat er een „Ver. van Organisten bij de Geref. Kerken“ bestaat, die o.a. ook onze Kerken van advies dient bij orgelbouw, -restauratie of 't benoemen van organisten?

KENT U

„Organist en Eredienst“, het maandblad, door deze vereniging uitgegeven, bevattende verschillende leerzame artikelen betreffende kerkzang, orgelspel enz., bovendien van tijd tot tijd voorzien van een muziekbijlage?

ZOUDT U

dat blad ook niet willen lezen? Het wordt U gratis toegezonden indien U donateur (min. f2.50 p. j.) of begunstiger (min. f1.50 p. j.) van deze vereniging wordt.

Aanmelding en gratis proefnummers bij den Ien Secretaris: R. HUIZENGA, Bilderdijkstraat 79, Rijswijk (Z.-H.).

Medewe
Rotter
Dam,
Ds J.
Koolc
Schre
Rotter
kamp,
Groni
Dr H.

Alle stu

Prof. M

INHOUD:
IX, slot.
Machtbebb
ring in Am
Prof. Gere
zonder antw
Jhr Mr A.
meerde, ka
kerk, III.
nus, XXX
— Literatu
pol. en soc
men uit on
Danzig. —
Catechismus

HO

Iets ov

Jodenzen

De Jode

verwaarlo

Er ligt

zijde door

tenen neg

de wereld

sprek ove

scheidt ge

aan beide

Van Jo

Jezus als

van God

een verlei

een zoon

vele Jode

e.a. daarv

een groot

Messias

Schoeps

een zeken

vaarden,

Joden af.

Van Ch

op meed

kruistocht

worden e

duizenden

eeuwen v

nog steeds

ingebrach

er nog n

nog niet

vloekt he

dat er een

en van ve

hoop op

zijn, en z

chelaars

En bov

Maart 19

„Welk re

onder de

ter werel

jood tot

gen als:

wereldker

de latere

punt zou

zending m

zoodanige

oorspron

„de later

De vras

roeping te

en wel c

Voorecr

Matth. 2

wijst a